

UCHWAŁA NR

RADY MIEJSKIEJ W MORĄGU

z dnia

w sprawie: Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Gminy Morąg na rok 2016 oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Morąg w latach 2014 -2016

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.) i art.4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 ze zm.), Rada Miejska w Morągu uchwala, co następuje:

§ 1.

1. Przyjmuje się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 w brzmieniu załącznika nr 1 do uchwały.
2. W uchwale nr XL/597/13 Rady Miejskiej w Morągu z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Gminy Morąg w latach 2014-2016, dodaje się harmonogram działań i wydatków związanych z realizacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w roku 2016, w brzmieniu załącznika nr 2 do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Morąga.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Morągu.

Załącznik nr 1 do uchwały nr.....

Rady Miejskiej w Morągu z dnia

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH
NA ROK 2016

MORĄG, 2015 rok

Podstawą prawną i merytoryczną programu są:

- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 z późn. zm.),
- Uchwała nr XLIX/668/06 Rady Miejskiej w Morągu z dnia 28 czerwca 2006r. w sprawie ustalenia liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Morąg ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Nr XI/128/15 Rady Miejskiej w Morągu z dnia 28 sierpnia 2015 r.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w art. 4 ust. 1 stanowi, że: „*Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gminy*”.

Realizacja tych zadań odbywa się na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uchwalanego corocznie przez Radę Miejską (art. 4 ust. 2). Program jest kontynuacją kierunków i zadań wytyczonych przez gminę w 1993 roku, a w wyżej wymienionej formie realizowanych od roku 1997. Ma on tendencje rozwojowe i finansowany jest z opłat uzyskanych za wydawane zezwolenia na sprzedaż alkoholu (art. 11 ust. 1).

Program jest modyfikowany w oparciu o nową wiedzę i doświadczenia z zakresu profilaktyki uzależnień i przemocy. Realizowany jest przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, a w szczególności przez:

- 1) tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu,
- 2) działalność wychowawczą i informacyjną,
- 3) ograniczenie dostępności alkoholu,
- 4) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu,
- 5) zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie,
- 6) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Wymienione powyżej zadania uwzględnia się w założeniach polityki społeczno - gospodarczej w postaci Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zatwierdzonego przez Radę Ministrów (art. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości).

Powszechnie uważa się, że na uzależnienie od środków psychoaktywnych składają się trzy zmienne: człowiek - środek uzależniający - środowisko. Elementy te są połączone i współzależne od siebie. Do właściwości psychologicznych, które mogą poprzedzać i nasilać używanie substancji uzależniających należą: niepewność, niedojrzałość i chwiejność emocjonalna, niedostatecznie wykształcona zdolność rozumienia i odgadywania indywidualnych stanów emocjonalnych własnych, jak i innych osób, słaba motywacja do działań nie przynoszących natychmiastowych korzyści, konflikty z otoczeniem. Dodać należy, iż działania w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień to praca bardzo trudna i długofalowa, dążąca do zmiany nawyków, przełamywania przyzwyczajzeń kulturowych, mająca na celu kształtowanie postaw prozdrowotnych.

Uzależnienie jest chorobą przewlekłą i śmiertelną. Fakt uratowania chociażby jednego życia ludzkiego motywuje do intensywnych działań i nadaje tej pracy właściwy sens.

Efektywność tej pracy jest trudno mierzalna, gdyż prawidłowo prowadzona efekty może przynieść po latach, w funkcjonowaniu kolejnych pokoleń.

I. SKALA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W EUROPIE

Europejczycy mimo, że spożywają obecnie mniej alkoholu w porównaniu do lat siedemdziesiątych XX wieku, kiedy jego konsumpcja była w Europie najwyższa, dziś nadal piją najwięcej na świecie. Takie wnioski płyną z analizy badań przeprowadzonych na zamówienie Komisji Europejskiej przez Instytut Studiów nad Alkoholem w Londynie. Raport sporządzony przez Petera Andersona i Bena Baumberga „Alcohol in Europe”, przedstawiony Komisji Europejskiej w dniu 1 czerwca 2006 r., jest analizą wpływu alkoholu na zdrowie, życie publiczne i ekonomię w Europie. Raport określa kraje europejskie jako region największego spożycia alkoholu. Jego średnie spożycie wynosi około 11 litrów czystego alkoholu, co daje wynik o dwa i pół razy większy niż średnie spożycie światowe. Na drugiej pozycji plasują się mieszkańcy Ameryki Północnej i Południowej ze średnim spożyciem rocznym 7 litrów czystego alkoholu na dorosłą osobę.

Zgodnie z treścią raportu alkohol jest główną przyczyną problemów zdrowotnych Europy. Niemalże 23 miliony Europejczyków jest uzależnionych od alkoholu, a rocznie około 195 tysięcy umiera wskutek dolegliwości związanych z nadmiernym spożyciem alkoholu.

Spożywanie alkoholu prowadzi do powstawania około 60 rodzajów chorób i urazów. Alkohol jest przyczyną ponad 7% chorób i przedwczesnych śmierci w krajach UE. Jest on też głównym źródłem szkód, nie tylko dla osób spożywających, ale każdego roku także dla np.: 60 tysięcy przedwcześnie urodzonych dzieci z niedowagą, 9 milionów dzieci żyjących w rodzinach z problemem alkoholowym, 10 tysięcy ofiar wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych kierowców oraz 2 tysięcy ofiar morderstw popełnionych przez nietrzeźwych sprawców.

Szkody związane ze spożywaniem alkoholu: choroby, wypadki, przestępstwa, straty w sektorze pracy kosztują państwa europejskie około 125 miliardów euro rocznie, co daje na każde gospodarstwo domowe w UE około 650 euro rocznie.

Polityka wobec alkoholu, której celem jest profilaktyka i redukcja szkód, zajmuje poważne miejsce w strategiach regionu europejskiego. Potrzebę takich działań widzi nie tylko WHO (Światowa Organizacja Zdrowia), która zajmuje się zdrowiem publicznym, a co za tym idzie negatywnym wpływem, między innymi spożycia alkoholu na zdrowie obywateli i przeciwdziałaniem temu zjawisku. Również Unia Europejska, która jest strukturą ekonomiczną, coraz więcej uwagi poświęca promocji zdrowia i zdrowego stylu życia, zdając sobie sprawę z konsekwencji ekonomicznych w postaci obniżenia PKB w związku z nadużywaniem alkoholu.

II. STAN PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W POLSCE

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą bio-psycho-społeczną i występuje u ok. 800 tys. osób w Polsce. Nie ominęło ono również naszej gminy, gdzie dodatkowym, obciążającym czynnikiem jest wysoka stopa bezrobocia.

W warstwie somatycznej uzależnienia mamy do czynienia z wieloma schorzeniami mającymi ujemny wpływ na funkcjonowanie narządów (nadużywanie alkoholu odpowiedzialne jest za około 60 schorzeń), osłabieniem odporności, zwiększoną podatnością na choroby.

W warstwie psychologicznej natomiast obserwujemy mechanizmy głęboko zmieniające funkcjonowanie człowieka:

- nałogowe regulowanie uczuć,
- mechanizm iluzji i zaprzeczeń,
- mechanizm rozpraszania JA.

Wpływają one na nieprawidłowe funkcjonowanie jednostki w sferze motywacyjnej i poznawczej oraz zaburzają jej funkcjonowanie w środowisku społecznym. Sprzyjają kontynuacji uzależnienia.

Liczne obserwacje i analizy statystyczne najczęściej diagnozowanych jednostek chorobowych u pacjentów placówek podstawowej opieki zdrowotnej dowodzą, że nie tylko osoby uzależnione od alkoholu ponoszą szkody zdrowotne, ale także osoby pijące w sposób ryzykowny i szkodliwy. Badania wskazują, że ok. 20% wszystkich zgłoszeń pacjentów do POZ ma swoje źródło w problemach spowodowanych nadużywaniem alkoholu. Oznacza to, że osoby te nie potrzebowałyby pomocy lekarskiej, gdyby w zalecany sposób ograniczyły, bądź odstawiły spożywanie alkoholu.

Szkody zdrowotne wywoływane alkoholem nie ograniczają się do szkód występujących u osób uzależnionych, lecz dotyczą także członków ich rodzin. Często żyją oni w stanie permanentnego stresu, co staje się przyczyną wystąpienia u nich stałych zaburzeń związanych z przystosowaniem, określonych mianem współuzależnienia. Współuzależnienie nie jest chorobą, ale zespołem nieprawidłowego przystosowania. Jednak u osób współuzależnionych często rozpoznaje się PTSD - czyli zespół stresu pourazowego. Osoby współuzależnione wymagają leczenia i mogą uzyskać poprawę stanu zdrowia psychosomatycznego, jeśli skorzystają z pomocy oferowanej im w placówkach odwykowych, gdzie mają prawnie zagwarantowane bezpłatne leczenie.

Dzieci w rodzinach, gdzie jedno lub oboje rodziców nadużywa alkoholu, żyją w silnym stresie, doświadczają poczucia zagrożenia i obaw o przetrwanie rodziny, która stanowi podstawę istnienia dziecka. Często są ofiarami lub świadkami przemocy fizycznej i psychicznej. Osoba, która wychowywała się w takiej rodzinie, w dorosłym życiu przejawia w funkcjonowaniu psychologicznym wiele nieprawidłowości będących skutkiem urazów z dzieciństwa.

Według danych szacunkowych w Polsce żyje ok. 1,5-2,0 mln dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym, z tego 500 tys. znajduje się w dramatycznej sytuacji zagrażającej ich zdrowiu i życiu.

Różne formy agresywnych i represyjnych zachowań rodziców, zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych i potrzeb dziecka wywierają destrukcyjny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne dzieci oraz proces rozwoju. Dzieci te są słabsze fizycznie, częściej chorują. Występują u nich zaburzenia emocjonalne, często są ofiarami przemocy i nadużyć seksualnych ze strony najbliższych lub otoczenia. Podstawowym źródłem zagrożeń dla dziecka jest stan chronicznego napięcia i stresu. Trwanie w ciągłej niepewności, nieprzewidywalność wydarzeń wywołuje u dziecka poczucie braku stabilności, porządku życiowego, a co za tym idzie, braku kontroli nad własnym życiem. Ponadto dzieci te stanowią grupę podwyższonego ryzyka pod względem prawdopodobieństwa uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

III. INICJATYWY I DZIAŁANIA W GMINIE MORĄG

Misją Gminy Morąg powinno być przede wszystkim wspieranie mieszkańców w dążeniach do poprawy sytuacji materialno – bytowej, lepszego wypełniania ról rodzinnych, społecznych i zawodowych, a także rozwoju osobistego poprzez tworzenie sprzyjających ku

temu warunków (strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Morąg na lata 2016 – 2020).

Okres ostatnich kilku lat, to czas wielu ciekawych inicjatyw, czas systematycznej pracy w zakresie tworzenia systemu profilaktyki i terapii uzależnień.

Fakt utworzenia grup samopomocowych był pierwszym krokiem, początkiem systemu. Następnym krokiem było wprowadzenie do pracy z dziećmi i młodzieżą profesjonalnych programów profilaktycznych (często w fazie pilotażu) oraz szkolenie realizatorów tych programów. Od lat na bazie szkół prowadzone są systematyczne zajęcia socjoterapeutyczne i profilaktyczno-wychowawcze.

Kolejnym krokiem jest praca Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy, dalszym - utworzenie Poradni dla Osób z Problemami Alkoholowymi, która w chwili obecnej nosi nazwę Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnienia oraz organizacja pracy grup opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi.

Unormowania ustawowe dotyczące finansowania pozalekcyjnych zajęć sportowych pozwoliły na zagospodarowanie czasu wolnego i rozwijanie umiejętności społecznych i zainteresowań, pod okiem specjalistów, licznej grupie uczniów naszej gminy.

W okresie tym wiele osób zainteresowanych profilaktyką uzależnień zdobyło wiedzę i umiejętności do pracy w tym trudnym wycinku życia społecznego. W chwili obecnej pojawiła się potrzeba przeszkolenia nowych osób w zakresie realizacji programów profilaktycznych oraz wyposażenia w umiejętności wychowawcze do pracy w problemie agresji i przemocy oraz zagrożeń behawioralnych.

Do deficytów systemu zaliczyć należy nadal brak oferty terapeutycznej dla dorastającej młodzieży eksperymentującej z używkami, z grup ryzyka, mającej obciążenia rodzinne. Taki stan rzeczy wynika z obowiązujących unormowań prawnych oraz ograniczonego zapotrzebowania i niskiej dojrzałości do korzystania z ofert pomocowych.

Zjawisko spożywania alkoholu podczas wykonywania obowiązków zawodowych, czy prowadzenia pojazdów pod wpływem środków psychoaktywnych, jest zjawiskiem powtarzającym się, wymagającym interwencji i poszukiwania sposobów eliminowania oraz zapobiegania. W zakresie profilaktyki alkoholowej dla kierowców podejmujemy współpracę z policją i szkołami nauki jazdy przekazując profesjonalne materiały informacyjno – edukacyjne.

Podobnie jest ze zjawiskiem przemocy domowej, która w zdecydowanej większości powiązana jest z używaniem alkoholu i wymaga współpracy oraz koordynacji działań wielu służb. Gmina ma zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Burmistrz Morąga powołał Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który funkcjonuje przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej.

W roku 2012 realizowany był projekt „Wyprawa PO MOC” dofinansowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, ukierunkowany na edukację i pomoc osobom doznającym przemocy. Osoby doznające przemocy w rodzinie mogą skorzystać z oferty pomocy psychologicznej w Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przemocy.

Od lat uczestniczymy w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych np. „Chrońmy młodość”, „Dzieciństwo bez przemocy”, „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „Postaw na rodzinę”, „Cięża bez alkoholu”, „Przeciw pijanym kierowcom” i inne. Sukcesywnie szkolimy nauczycieli programem „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Osoby przeszkolone realizują program z zainteresowanymi rodzicami. Jest to również oferta dla rodziców o zaniżonych kompetencjach wychowawczych, będących pod nadzorem sądowym. Warsztaty, z których skorzystać mogą osoby zainteresowane realizowane są w dwóch edycjach: wiosennej i jesiennej.

Nadal niezmiernie ważnym problemem jest przygotowanie lekarzy pierwszego kontaktu i innych specjalistów do badań przesiewowych i wczesnego wykrywania przyczyn problemów zdrowotnych w nadużywaniu środków psychoaktywnych oraz diagnozowania przypadków przemocy domowej zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych. Problem ten od dłuższego czasu podnoszony jest w całym kraju, jednak nie znajduje zainteresowania w tej grupie zawodowej. Podobnie jest z zaangażowaniem tej grupy zawodowej w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w formie uczestnictwa w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

IV. DIAGNOZA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W GMINIE

Gmina Morąg liczy 24.868 mieszkańców (stan z 2014 r.), w tym 14.269 w mieście i 10.599 w środowisku wiejskim. W strukturze ludności gminnej nieznacznie dominują kobiety-50,4%.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem (stan z 2014 r.) – 2.034, w tym 1.033 kobiet, na wsi – 1009, w tym 497 kobiet, liczba bezrobotnych w mieście – 996, w tym 523 kobiety.

Bezrobocie stanowi istotny problem na terenie Gminy Morąg. W 2014 roku bezrobotni stanowili 8,2% mieszkańców i 12,8% ludności w wieku produkcyjnym.

Zestawienie danych ze szkół

Placówka	Dane w roku	Liczba uczniów w szkole	Liczba uczniów ze środowiska wiejskiego		Problemy rodzin związane z alkoholem		Problemy rodzin związane z przemocą		Problemy własne uczniów nikotynowy		Problemy własne uczniów alkohol		Problemy własne uczniów narkotyki		Problemy własne uczniów agresja	
Przedszkola	2015	425			1		1		0		0		0		0	
Szkoly Podstawowe	2011	1790	867	48,43%	127	7,09%	82	4,58%	11	0,61%	3	0,17%	0	0,00%	66	3,69%
	2014	1655	674	40,73%	88	5,32%	61	3,69%	3	0,18%	0	0,00%	0	0,00%	93	5,62%
	2015	1763	717	40,67%	78	4,42%	43	2,43%	7	0,39%	0	0,00%	0	0,00%	75	4,25%
Gimnazja	2011	835	407	48,74%	41	4,91%	13	1,56%	103	12,33%	20	2,39%	7	0,84%	54	6,47%
	2014	777	378	48,65%	31	3,99%	19	2,45%	93	7,21%	21	2,70%	9	1,16%	24	3,09%
	2015	712	339	47,61%	23	1,47%	9	3,76%	74	4,58%	85	3,98%	10	3,39%	78	4,35%
Szkoly Ponadgimnazjalne	2011	1118	492	44,00%	36	3,22%	31	2,77%	215	19,23%	24	2,14%	12	1,07%	27	2,41%
	2014	871	427	49,02%	18	2,07%	10	1,19%	196	22,50%	36	4,13%	9	1,03%	8	0,92%
	2015	670	297	44,33%	17	1,75%	13	2,28%	189	15,71%	31	9,58%	5	5,94%	7	4,24%

1. W szkołach gminnych uczy się 2.475 uczniów, w tym w szkołach podstawowych 1.763 uczniów, w gimnazjach 712 uczniów. W dwóch szkołach ponadgimnazjalnych uczy się 679 uczniów z naszej oraz okolicznych gmin.

Z informacji przekazywanych przez szkoły wynika, że 78 uczniów szkół podstawowych (4,42%), 23 uczniów gimnazjów (1,47%) oraz 17 uczniów szkół ponadgimnazjalnych (1,75%) wychowuje się w rodzinach z problemem alkoholowym.

Problem przemocy rodzinnej dotyka 43 uczniów szkół podstawowych (2,43%), 9 uczniów gimnazjów (3,76%) oraz 13 uczniów szkół ponadgimnazjalnych (2,28%).

Problem nikotynizmu dotyka 7 uczniów szkół podstawowych (0,39%), 74 uczniów gimnazjów (4,58%) oraz aż 189 uczniów szkół ponadgimnazjalnych (15,71%).

Problem spożywania alkoholu zauważono u 85 gimnazjalistów (3,98%) oraz u 31 uczniów szkół ponadgimnazjalnych (9,58%), co z pewnością jest informacją mało wiarygodną.

Problem narkotykowy sygnalizowany jest u 10 gimnazjalistów (3,39%) oraz u 5 uczniów szkół ponadgimnazjalnych (5,94%).

Agresywne zachowanie przejawia 75 uczniów szkół podstawowych (4,25%) , 78 gimnazjalistów (4,35%) oraz 7 uczniów szkół ponadgimnazjalnych (4,24%).

Powyższe dane to dane szacunkowe, nie zawsze w pełni wiarygodne, gdyż dotyczą niezwykle trudnej problematyki, często głęboko ukrywanej przed światem zewnętrznym. Mogą również świadczyć o braku rozpoznania problemu w środowisku.

Analiza przekazanych danych statystycznych pozwala na wyciągnięcie wniosku, że w ciągu ostatnich lat maleje zainteresowanie młodzieży nikotyną, natomiast wzrasta niepokojąco, alkoholem i narkotykami. Niepokoi również wysoki procent wśród populacji szkolnej, zachowań agresywnych, przemocowych uczniów. Fakt malejącego wskaźnika problemów związanych z alkoholem w rodzinach uczniów, może świadczyć o braku rozpoznania sytuacji rodzin, w których wychowują się uczniowie szkół gminnych i ponadgimnazjalnych.

Zestawienie danych z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Dane w roku	Liczba rodzin z problemem alkoholowym objętych pomocą	Liczba uczniów z rodzin z problemem alkoholowym korzystających z dożywiania w szkołach	Liczba przypadków przemocy w rodzinie	Liczba przypadków przemocy wobec dzieci
2009	125	92	10	9
2010	129	78	18	7
2013	121	73	58	10
2015 (IX)	123	63	34	8

2. Z informacji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu za rok 2014 wynika, że udziela on pomocy 123 rodzinom z terenu gminy dotkniętym problemem alkoholowym, a 63 dzieci z rodzin z tym problemem ma finansowane dożywianie w szkołach, do których uczęszcza. Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej odnotował 34 przypadków przemocy w rodzinie, w tym 8 przypadków przemocy wobec dzieci. Z 34 Niebieskich Kart 13 zostało założone przez MOPS, 17 przez policję, 3 przez GKRPA i 1 przez oświatę. Niepokoi fakt małego zaangażowania oświaty w procedurę zakładania NK (1 NK) oraz zerowy udział w tej procedurze ochrony zdrowia.

Zestawienie danych ze Straży Miejskiej

Dane w roku	Liczba interwencji z udziałem osób nietrzeźwych	Liczba pouczeń wobec osób nietrzeźwych	Liczba mandatów za spożywanie alkoholu w miejscu publicznym
2009	495	338	89
2010	210	149	55
2013	227	184	37
2014	143	137	12

3. Straż Miejska w 2014 roku interweniowała w 143 zdarzeniach z udziałem osób nietrzeźwych. Zastosowano 137 pouczenia. Wymierzono 12 mandatów za spożywanie alkoholu w miejscu publicznym, na kwotę 1.050 złotych.

Zestawienie danych z Komisariatu Policji

Dane w roku	Liczba interwencji z udziałem osób nietrzeźwych	Liczba interwencji dotyczących przemocy	Liczba rozmów przeprowadzonych z osobami nietrzeźwymi	Liczba zatrzymanych kierowców pod wpływem alkoholu	Liczba wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych kierowców	Liczba mandatów za spożywanie alkoholu w miejscu publicznym
2009	165	11	165	45	15	45
2010	280	45	280	104	3	92
2013	528	528	528	67	1	120
2014	~ 1000	339	339	61	4	162

4. Z informacji Komisariatu Policji w Morągu za rok 2014 wynika, że policjanci interweniowali oni ~ 1000 razy w przypadkach z udziałem osób nietrzeźwych. W 339 wiązały się z przemocą domową. Przeprowadzono rozmowy z osobami nadużywającymi alkoholu. Założono 38 Niebieskich Kart.

Policja zatrzymała do kontroli 61 kierowców będących pod wpływem alkoholu, w tym 59 kierujących pojazdami mechanicznymi i 2 osób kierujących rowerami. Odnotowano 4 wypadek spowodowany przez pijanego kierowcę. Sporządzono 17 wniosków do sądu o ukaranie i wymierzono 162 mandaty na kwotę 16.310 zł za spożywanie alkoholu w miejscu publicznym.

Radykalna zmiana danych statystycznych dotyczących przemocy domowej wiąże się ze zmianą wytycznych co do gromadzenia i przekazywania tych danych. Podejście takie mocno „zamazuje” skalę zjawiska i z pewnością powinno ulec zmianie!

5. Do listopada bieżącego roku do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zgłoszono 52 osoby, w tym 11 kobiet. 1 osoba zgłoszona została przez Komisariat Policji w Morągu, 35 osób przez rodzinę, 10 osób przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, 2 osoby przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, 2 osoby przez Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną a 2 osoby przez kuratora. W 15 przypadkach założona została Niebieska Karta, w tym 4 przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wysłano 234 wezwania na posiedzenia Komisji, na które zgłosiło się 59 osób (część z tych osób zgłoszona była w roku 2014). 29 osób zadeklarowało leczenie w Poradni Terapii Uzależnień, 11 osób zobowiązało się do abstynencji, 1 osoba zadeklarowała podjęcie leczenia stacjonarnego, 5 osób skorzystało z pomocy w Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przemocy, 8 osób nie chciało skorzystać z żadnej oferty pomocy, 2 osoby zgłosiły się w stanie po spożyciu alkoholu, w stosunku do 3 osób postępowanie zawieszono. Wysłano 54 informacje do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w związku z monitorowaniem osób zobowiązanych przez Zespół do leczenia odwykowego. Ponadto Komisja skierowała 10 wniosków do sądu (z czego 1 został przez sąd oddalony, a dwa, na wniosek komisji, wycofano ponieważ uczestnicy postępowania zostali pozbawieni wolności). Na badania biegłych sądowych skierowano 12 osób. 2 wnioski są w toku postępowania.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odbyła (do końca listopada 2015 roku) 12 posiedzeń podkomisji ds. kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia motywacyjno – interwencyjnej, łącznie z 10 posiedzeniami

podkomisji motywacyjno - interwencyjnej oraz 3 posiedzenia całego składu. Z konsultacji, informacji i wsparcia w biurze oraz Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przemocy skorzystało ponad 1900 osób.

Komisja zaopiniowała (do końca listopada 2015 roku) 57 zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych na terenie gminy, w tym 33 na spożycie alkoholu poza miejscem sprzedaży, 12 zezwoleń jednorazowych oraz 12 na spożycie alkoholu w miejscu sprzedaży.

Członkowie komisji skontrolowali 33 punkty sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 29 sklepów i 4 lokale gastronomiczne.

6. Liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy ustala uchwała nr XLIX/668/06 z dnia 28 czerwca 2006r. zmieniona uchwałą nr XI/128/15 z dn. 28 sierpnia 2015r.. Rada Miejska na wniosek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, mając na względzie ograniczenie dostępności alkoholu, ustaliła na terenie Gminy Morąg liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa):

- przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży na 75 punktów
- przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży na 25 punktów.

Limit został obniżony w przypadku sprzedaży detalicznej o 10 punktów a w przypadku gastronomii o 5 punktów.

V. CELE PROGRAMU

V1. Cele strategiczne programu:

- V1.1* Poszerzanie oraz uelastycznianie oferty wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
- V1.2* Zmniejszenie rozmiarów problemów aktualnie występujących.
- V1.3* Podejmowanie działań ograniczających zjawisko agresji wśród dzieci młodzieży oraz przemocy w rodzinie.
- V1.4* Zwiększenie świadomości społecznej na temat szkodliwości nadużywania substancji uzależniających oraz uzależnień behawioralnych.

V2. Cele szczegółowe programu:

V.2.1 Zwiększenie dostępności pomocy ukierunkowanej na osoby mające problemy związane z używaniem alkoholu i innych substancji oraz ich rodzin:

- kontynuowanie działań polegających na udzielaniu pomocy pedagogiczno - psychologicznej, terapeutycznej i prawnej,
- budowanie systemu informowania mieszkańców o możliwości korzystania z oferty instytucji pomocowych.

V.2.2 Zwiększenie efektywności oddziaływań profilaktycznych poprzez:

- doskonalenie metod i środków ww. oddziaływań, wdrażanie nowych programów
- ograniczenie możliwości zakupu i spożycia alkoholu przez osoby niepełnoletnie, reagowanie na zgłoszenia i sygnały ze środowiska,

- edukację w kierunku podnoszenia świadomości społeczeństwa, a w szczególności dzieci i młodzieży, w zakresie zagrożeń związanych ze spożywaniem substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- propagowanie postaw trzeźwościowych i zdrowego stylu życia.

V.2.3. Lepsza jakość współpracy między instytucjami, organizacjami pożytku publicznego oraz innymi podmiotami poprzez:

- specjalistyczne szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego,
- sprawniejszą koordynację działań służb i instytucji w zakresie pomocy rodzinie,
- doskonalenie współpracy interdyscyplinarnej między instytucjami, organizacjami pożytku publicznego oraz innymi podmiotami w zakresie związanym z używaniem substancji psychoaktywnych uzależnień behawioralnych oraz przemocy w rodzinie.

V.2.4 Monitorowanie efektów pracy profilaktyczno-terapeutycznej poprzez :

- ewaluację realizowanych programów,
- sprawozdania z realizacji zadań przez poszczególne podmioty,
- kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w których łamane jest prawo.

VI. ZADANIA

VI.1 Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu:

- wsparcie merytoryczne i finansowe ponadpodstawowych programów realizowanych przez pracowników Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnień w Morągu,
- finansowanie działalności Punktu Informacyjnego-Konsultacyjno ds. Uzależnień i Przemocy w Biurze Pełnomocnika Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

♦ **Wskaźniki oceniające realizację zadań:**

- odsetek pacjentów w placówce, którzy po zakończeniu terapii utrzymują abstynencję przez ponad rok,
- ilość zrealizowanych programów ponadpodstawowych.
- ilość osób, którym udzieliły pomocy placówki zajmujące się problemem na terenie gminy.
- ilość osób podejmujących dofinansowane szkolenia
- kwota dofinansowania

VI.2. Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych to:

- inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych,
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,

- opiniowanie wydawanych zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych pod względem zgodności z uchwałami rady gminy, o której mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (limit punktów oraz usytuowanie),
- interwencyjne kontrole przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych,
- udział w procedurze Niebieskich (Kart, zakładanie NK, udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie).

♦ Wskaźniki oceniające realizację zadań:

- ilość osób, które podjęły leczenie,
- ilość kontroli,
- ilość wniosków skierowanych do sądu,
- ilość opinii do zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
- ilość złożonych i monitorowanych NK,
- ilość osób korzystających z pomocy prawnej i psychologicznej.

VI.3 Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą.

- dofinansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych dla osób, które starają się o zdobycie umiejętności zawodowych w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy.
- Funkcjonowanie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. uzależnień i Przemoc-konsultacje prawnika, pedagoga, psychologa, psychoterapeuty.

VI.4. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych:

- kontynuowanie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży z różnych grup wiekowych uczęszczających do szkół gminnych,
- realizacja w placówkach kultury i oświaty Gminy Morąg programów profilaktycznych, kierowanych do dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli

(„Strażnicy uśmiechu”, „Spójrz inaczej na agresję”, „Noe”, „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”, „Archipelag Skarbów” i inne) oraz teatralnych spektakli profilaktycznych oraz programów autorskich,

- organizacja szkolenia realizatorów programów profilaktycznych oraz wyposażenie w najnowszą wiedzę osób pracujących w problematyce społecznej,
- organizacja bądź współorganizacja wycieczki zimowej i letniej dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (kolonie profilaktyczne, półkolonie, obozy profilaktyczne),
- organizowanie kampanii informacyjnych, współpraca z mediami w zakresie, propagowania wiedzy dotyczącej zdrowego stylu życia i przeciwdziałania przemocy i uzależnieniom,
- włączanie się w ogólnopolskie kampanie profilaktyczne,

- współpraca z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w zakresie realizowania programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- zakup materiałów edukacyjnych do programów i kampanii profilaktycznych.

◆ **Wskaźniki oceniające realizację zadań:**

- liczba i zasięg programów,
- ilość uczestników programu,
- ilość osób przeszkolonych w zakresie problemów uzależnień i przemocy,
- kwota dofinansowania.

VI.5 Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych:

- udzielenie pomocy merytorycznej, organizacyjnej i finansowej, stała i systematyczna współpraca z placówkami gminnymi i innymi realizującymi własne programy profilaktyczne i propagującymi zdrowy styl życia (MDK, MOPS, sąd, prokuratura, przedszkola, szkoły, policja, PARPA, Biuro ds. Narkomanii, „Niebieska Linia”, „Fundacja Dzieci Niczyje” i inne),
- współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się profilaktyką uzależnień - dotowanie programów (kluby sportowe, PCK, TPD, Stowarzyszenie Salla , parafie i inne),
- wspieranie inicjatyw profilaktycznych osób i grup nieformalnych.

◆ **Wskaźniki oceniające realizację zadań:**

- liczba, jakość i zasięg podejmowanych i realizowanych projektów,
- ilość uczestników,
- kwota dofinansowania.

VI.6 Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklamy napojów alkoholowych art.13(2), łamania zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych nietrzeźwym, osobom do lat 18 , na kredyt i pod zastaw art.15 oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

VI.7 Utrzymanie bazy lokalowej

- Koszty utrzymania lokalu przy ul. Dworcowej 7:
 - opłaty za ogrzewanie, energię elektryczną,
 - wywóz nieczystości stałych,
 - monitoring, naprawy i konserwacje.
- Koszty administracyjne:
 - usługi telekomunikacyjne,
 - delegacje służbowe,
 - materiały biurowe, prenumerata, materiały informacyjne,
 - wynagrodzenie osoby sprzątającej.

VII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Zasady wynagrodzenia członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- wynagrodzenie w wysokości 10% minimalnego wynagrodzenia ogłoszonego przez Ministra PPiSS za poprzedni kwartał - przysługuje dla każdego członka za uczestnictwo i pracę w posiedzeniach komisji (potwierdzeniem uczestnictwa w posiedzeniu jest podpisana lista obecności, która jest jednocześnie podstawą do dokonania wypłaty wynagrodzenia),
- wynagrodzenie w wysokości 30 zł za przeprowadzenie kontroli punktu sprzedaży napojów alkoholowych potwierdzonej protokołem pokontrolnym.

2. Źródła finansowania programu:

Źródłem finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych są środki finansowe budżetu Gminy Morąg, w tym pochodzące z opłat za wydawanie i korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

3. Sposób realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz kosztów z tym związanych określa harmonogram na kwotę 430.000 zł.

rozwiązywaniu problemów alkoholowych (procedura konkursowa).	<p>2. Wspieranie funkcjonowania ośrodków wspomagających rozwój wspólnot i społeczności lokalnych działających na rzecz przeciwdziałania patologiom społecznym.</p> <p>3. Promocja zdrowego stylu życia jako forma profilaktyki uzależnień.</p> <p>4. Edukacja w kierunku bezpieczeństwa publicznego i przeciwdziałania patologiom społecznym.</p> <p>5. Wypoczynek dzieci i młodzieży (obozy profilaktyczne, biwaki, kolonie).</p> <p>6. Realizacja programów profilaktycznych na rzecz dzieci i młodzieży z terenów wiejskich.</p> <p style="text-align: center;">RAZEM</p>		<p><u>40.000 zł</u></p> <p><u>4.000 zł</u></p> <p><u>4.000 zł</u></p> <p><u>34.000 zł</u></p> <p><u>12.000 zł</u></p> <p>176.000 zł</p>	zajmującymi się profilaktyką i propagowaniem zdrowego stylu życia.
V. Utrzymanie bazy lokalowej.	<p>1. Koszty administracyjne:</p> <p>a) opłaty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - energia elektryczna + co - usługi telekomunikacyjne - monitoring - wywóz nieczystości <p>b) prenumeraia</p> <p>c) delegacje</p> <p>d) naprawy, przeglądy</p> <p>e) materiały biurowe, chemia</p> <p>f) sprzątanie</p> <p style="text-align: center;">RAZEM</p>	cały rok	<p><u>25.500 zł</u></p> <p>22.000 zł</p> <p>2.700 zł</p> <p>500 zł</p> <p>300 zł</p> <p><u>2.000 zł</u></p> <p><u>1.500 zł</u></p> <p><u>2.000 zł</u></p> <p><u>2.500 zł</u></p> <p>12.000 zł</p> <p>45.500 zł</p>	
	OGÓLEM		430.000 zł	

**Harmonogram działań i wydatków związanych z realizacją Gminnego Programu
Przeciwdziałania Narkomanii w roku 2016**

Zadania 1	Sposób realizacji 2	Terminy 3	Koszty 4	Odpowiedz. 5
I. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem.	1. Poszerzenie podstawowej oferty Poradni Leczenia Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia o pracę młodzieżowej grupy z uzależnieniem krzyżowym. 2. Stworzenie warunków do funkcjonowania grupy współuzależnionych w formie grupy wsparcia lub grupy terapeutycznej w zależności od potrzeb i możliwości.	cały rok	Finansowanie GPPiRPA NFZ	Współpraca z kierownikiem przychodni i terapeutami oraz osobami zainteresowanymi.
II. Udzielenie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej.	1. Działalność Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Uzależnień: - dyżury psychologa, - dyżury prawnika, - pedagoga.	cały rok	Finansowanie GPPiRPA	Współpraca z osobami zatrudnionymi do realizacji zadań oraz instytucjami i stowarzyszeniami pomocowymi.
III. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów.	1. Realizacja programów profilaktycznych w szkołach podstawowych i gimnazjach: - „Spójrz inaczej”, „Noe” i inne programy profilaktyczne, - zakup materiałów do PDD, FM i PZ (SP nr 3) 2. Programy profilaktyczne realizowane w ferie zimowe i wakacje w bibliotece. 3. Realizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych. 4. Zakup materiałów informacyjnych dla rodziców i nauczycieli.	cały rok	Finansowanie GPPiRPA	Pełnomocnik burmistrza ds. Profilaktyki i RPA, współpraca z realizatorami, pedagogami i dyrektorami szkół i placówek.
		I-VII	5.000 zł	
		cały rok	Finansowanie GPPiRPA	
		cały rok	2.000 zł	
RAZEM			10.000 zł	
IV. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów narkomanii.	1. Dofinansowanie inicjatyw z zakresu profilaktyki i propagowania zdrowego stylu życia realizowane przez szkoły, inne instytucje, organizacje, osoby fizyczne.	cały rok	Finansowanie GPPiRPA	Współpraca z oświatą, Morąskim Domem Kultury, biblioteką, kościołami, organizacjami sportowymi i innymi zajmującymi się profilaktyką i propagowaniem zdrowego stylu życia.
V. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.	1. Udzielenie pomocy finansowej osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych. 2. Zawieranie kontraktów socjalnych. 3. Integracja ze środowiskiem osób uzależnionych i ich rodzin. 4. Współpraca z placówkami i instytucjami zajmującymi się pomocą.	cały rok	Finansowanie ze środków MOPS-u	Dyrektor i pracownicy socjalni MOPS-u.
OGÓLEM			10.000zł	

Opinia

Po zapoznaniu się z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywaniu Problemów Alkoholowych na rok 2016, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Morągu uznaje, że zadania programu są zgodne z obowiązującymi aktami prawnymi w tej kwestii.

Program jest spójny. W zdecydowany sposób promuje działalność informacyjną i edukacyjną, uwzględniając potrzeby lokalnego środowiska społecznego. Zakłada kontynuowanie współpracy ze wszystkimi instytucjami i organizacjami zajmującymi się problematyką społeczną. Zapewnia poszerzenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin oraz kontynuowanie wsparcia realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Program jest rozbudowany w zakresie działań profilaktycznych, co jest niezmiernie ważną sprawą w realizacji nałożonych przez ustawę zadań.

Gminna Komisja pozytywnie opiniuje również harmonogram na rok 2016 do Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2014 – 2016.

Morąg 21.12.2015r.....

Jan Ławczyk
Agnieszka Matecha
Teresa Farniak - Ozkorka
Szymon Mentuska
Magdalena Kienowaska
Ewa Szekurowska
Bosko Juszek
Bogdan Dusikowski
Barbara Bejnarska

Uzasadnienie
do projektu uchwały w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i
Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Gminy Morąg na rok 2016

Założenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 odpowiadają zadaniom znowelizowanej wersji ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Planowane działania realizowane będą na terenie całej gminy. Program jest kontynuacją kierunków pracy wytyczonych w końcówce lat 90-tych, systematycznie poszerzaną najnowszymi doświadczeniami w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy.

Na terenie Gminy realizowany jest Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (koordynowany przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej) oraz sprawnie funkcjonuje Interdyscyplinarny Zespół ds. Rozwiązywania Problemów Przemocy w Rodzinie.

Podejmowane działania związane są z akcentowaniem roli wczesnej profilaktyki oraz pracą w tym zakresie z rodzicami w kierunku zmiany postaw oraz wyposażenia ich w umiejętności wychowawcze.

W dalszym ciągu podejmowane będą próby włączenia w kierunku większego zaangażowania służby zdrowia w system, zarówno w zakresie wczesnego diagnozowania problemów uzależnień, jak również stosowania przemocy wobec dzieci, dorosłych i osób starszych. Włączenie tej grupy zawodowej w system profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie napotyka na duży opór na terenie całego kraju.

Niezwykle ważną sprawą jest interdyscyplinarne traktowanie problemów i współpraca instytucji i osób zaangażowanych w rozwiązywanie problemów.

Na realizację programu planuje się przeznaczyć kwotę 440.000zł, w tym 10.000 zł na realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii z wpływów za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Program pozytywnie zaopiniowała Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na posiedzeniu w dniu 21 grudnia 2015 r.

BURMISTRZ

Tadeusz Sobierajski

